

VORSDONKBOS –TURFPUTTEN (Gelrode) in 2010

Uitbreiding beheerd natuurgebied

Het natuurreservaat kon vorig jaar met bijna 2 hectare worden uitgebreid. Het betrof zeer belangrijke percelen, met name (de resten van) de oude boswachterswoning en omgeving midden het gebied en één van de enige resterende historisch permanente bossen van de Demervallei (het zgn. essenbos, deel van het oorspronkelijke 'Vorsendonkebos'). Hiermee staat onze kas weer serieus in het rood...

Grote werken

Bij de provincie Vlaams-Brabant kon een goedkeuring bekomen worden voor de uitvoering van een aantal grotere inrichtingswerken. Op het perceel 'St. Cornelisbemmeke' werden 3 verlande bomputten volledig geruimd. Het perceel zelf werd terug maaiklaar gemaakt door wegfreen van stronken van vroeger aangeplante populieren en nivelleren van de grootste oneffenheden op het terrein, ontstaan na de vroegere versleping van gekapte populieren. Dit perceel zal in de toekomst verder educatief worden ingericht, oa. in het kader van wateronderzoek door scholen. Op het perceel 'Van Beeck' kon in het kader van hetzelfde provinciale project de wal met oud ruimingsslib (afkomstig uit vroegere ruiming bomput en een sloot) eindelijk uit het gebied worden gevoerd met de inzet van rupsdumpers.

Omgeving boswachterswoning: terug aan de natuur

Na zeer lang aanslepende procedures en onderhandelingen werd de oude boswachterswoning midden het gebied dit jaar aangekocht. De beoogde 'extensieve educatieve inrichting' en 'herstel in historische toestand' van het gebouwtje kon juridisch niet worden bekomen, dus werden dit jaar knopen doorgehakt. De (restanten) van het gebouw werden in uitvoering van de vroegere uitspraken van de rechter (rechtbanken van beroep en cassatie te Brussel) in de loop van september afgebroken. Afbraakmaterialen werden gesorteerd en het puin is volledig afgevoerd. Na een geschiedenis van 150 jaar wordt daarmee deze plek 'terug aan de natuur' gegeven. In het kader van een later project zal op deze plaats duinen- en vennenherstel worden nagestreefd, de oorspronkelijke situatie voor de bouw van deze boswachterswoning.

Onderhoudsbeheer

Het maaibeheer verloopt moeizaam en dikwijls niet op een gepast tijdstip, wegens beperkte beschikbaarheid van de terreinploeg en de grote afstanden ten opzichte van de nieuwe centrale werkplaats (Molenstede). Door het maaien van sommige natte terreinen bij minder geschikte weersomstandigheden en de inzet van relatief zware machines is er lokaal schade door verdichting van de bodem. Dit heeft zeker zijn invloed op de kwetsbare plantengroei. Het door de vrijwilligers uitgevoerde beheer op de natste plaatsen (afvoeren maaisel trilvenen) kon dit jaar uitzonderlijk vlot gebeuren door het zeer droge weer in juli. Het maaisel kon voor de eerste maal zelfs aan de rand van het terrein geperst worden tot hooibalen en uit het gebied worden afgevoerd. Door de vereiste manuele inzet verloopt het randenbeheer (gradiënten) tussen hooiland en bos maar met mondjesmaat,

evenals de ruiming van afvoergreppels in de kwel乎oilanden. Voor dit laatste zou een mechanische oplossing moeten gezocht worden. Ook het periodieke ruimen van waterpartijen hoort bij het reguliere beheer, maar komt daar moeilijk aan bod. In het kader van het provinciale project kwam de gefaseerde ruiming (1/3) van de Visdonkbeek opnieuw aan bod (deel bovenloop).

Waarnemingen fauna/ flora en evoluties

Een greep uit de talrijke soorten die in 2010 werden ingegeven op waarnemingen.be: Zwarte specht, Levendbarende hagedis, Moerassprinkhaan, Greppelsprinkhaan, Spaanse vlag, Koraaljuffer, Blauwe knoop, Gele kamille, Moeraskartelblad, Heidekartelblad....Opmerkelijk was verder de waarneming van een koppeltje goudvinken (ter hoogte van Tinnekesheuvel) in volle broedseizoen (13 juni), wat er kan op wijzen dat deze meestal onopvallende soort nog steeds broedend is in het gebied. Houtsnippen blijven opvallend talrijk in het broedseizoen (5 tal foeragerende en roepende mannetjes). Regelmatig worden de laatste jaren dode vossen in het gebied aangetroffen, waarschijnlijk ten gevolge van vergiftiging in de buurt (opvallend: dode aaskevers onder kadaver). Mogelijk vallen ook prooivogels hiervan ten slachtoffer. Voor het eerst werden in volle broedseizoen geen waarnemingen gedaan van anders reguliere broedvogels als wespendif en buizerd. Moerassprinkhaan werd voor het eerst ontdekt op een nieuw perceel (Bas). Na jaren afwezigheid werden terug Hooibeestjes (bedreigde graslandvlinder) waargenomen –op verschillende tijdstippen- in het 乎oilandenblok ‘de Ridder’. Mogelijk is dit een positief gevolg van het vergroten en ‘lichtrijker’ worden (kappen omgevende populieren) van dit traditioneel beemdengebied. Ook St. Jansvlinder en Metaalvlinder blijken het hier heel goed te doen. De meeste plantensoorten van de bloemenrijke graslanden in het gebied doen het goed (oa. toename tandjesgras, borstelgras, blauwe knoop, gevlekte orchis, blauwe zegge, moeraswederik...). Een nieuwe waargenomen plantensoort voor het gebied is het Eekhoorngras welke op twee plaatsen met ‘heideherstel’ op de donken werd aangetroffen

Bedreigingen

Een ernstig probleem voor deze ‘onbemeste’ vegetaties is het steeds frequenter overstromen van de Heilaakbeek vanaf de rand van het gebied. Deze beek voert veel erosiewater (slijk) aan van landbouwgronden en ontvangt alle overstorten van de ‘rioolcollector Gelrode’. Waarschijnlijk kaderend in het beleid van verminderde ruiming beoogt de provinciale beheerder van de waterloop extra waterberging in het natuurgebied, maar hierdoor geraken belangrijke oppervlakten vervuild en banaliseren er flora en fauna.

Er zou een betere kanalisatie van zachte recreatie moeten komen, met beter bewandelbare en beleefbare wandelpaden. Nu worden wandelpaden regelmatig ‘misbruikt’ door quads en terreinwagens waardoor hele stukken er lange tijd onbewandelbaar modderig bijliggen. Ook gebeurt het nog af en toe dat er met motorvoertuigen in het terrein wordt gereden. De strategische plaatsing van een aantal barelen en sluizen zou dit euvel moeten verhelpen. Jaarlijks moeten deze veldwegen terug worden hersteld voor het succesvolle evenement ‘de Vorsdonkloop’, waar dit jaar een record aantal lopers kon worden verwelkomd. Op initiatief van natuurgidsen Johan Eyckmans en Erwin Rooms werd afgelopen jaar het aantal ‘open wandelingen’ sterk opgedreven en was er grote belangstelling van de leden en het publiek.